

Чи
врятує
доктор
ПРОКТОР
Різдво?

Jo Nesbø. KAN DOKTOR PROKTOR REDDE JULA?
Illustrated by Per Dybvig
Copyright © Jo Nesbø 2016
Illustrations copyright © Per Dybvig 2016
Published by agreement with Salomonsson Agency

This translation has been published with
the financial support of NORLA.
Переклад виданий за фінансової
підтримки організації NORLA.

Ю НЕСБЕ

Чи
врятує
доктор
ПРОКТОР
Різдво?

Розділ 1

П'ять днів до Святвечора

ЦЯ ІСТОРІЯ ПОЧАЛАСЯ у передвечір'я останньої неділі Адвенту.

Сніг товстим шаром вкрив Норвегію, особливо Осло, особливо особливо Гарматну вулицю, й особливо особливо *особливо* похилену синю хатку в самому кінці вулиці, хтось із мешканців якої скоро муситиме взятися за лопату й прочистити хоча б доріжку від ганку мимо грушевого дерева до хвіртки. Чи там ніхто не живе? Але ні, від хвіртки до ганку тяглася низка слідів, як малих, так і великих, за замерзлими вікнами горіли свічки, а з димаря піднімався дим.

У кухні біля стола сиділа сусідська дівчинка Ліса. Вона мрійливо дивилася перед собою і слухала Жульєтт, усміхнену даму, яка помішувала щось у каструлі й розповідала романтичну історію про двох закоханих, які спершу загубили одне одного, а потім знову знайшлися перед Святвечором.

— Як я люблю романтичні історії!.. — зітхнула Ліса. — Особливо якщо посередині вони трішки сумні. І трішки страшні.

Жульєтт Маргарин засміялася і долила ще трохи молока в каструлю.

— Це тому, мадемуазель Лісо, що сидиш ти тут, у теплі й затишку, а не серед страшних невидимих потвор, які вибираються у світ перед Різдвом.

Тієї самої миті гучно рипнули двері в коридорі, й до кухні увірвався холодний вітер. Ліса й Жульєтт перезирнулися. У коридор хтось зайшов. Чи щось. Дерев'яна підлога застогнала від кроків.

— Хто... хто там? — спитала Жульєтт з тремтінням у голосі.

Відповіді не було.

— Хто... — Жульєтт хотіла повторити запитання, але наполохано затулила рота рукою.

У дверях постало дещо страшне.

Купа дров. Величезний оберемок нарубаних березових полін висів на висоті двадцять сантиметрів над підлогою.

— О ні! Летюча купа дров! — зойкнула Жульєтт. — Чого тобі треба від нас, невинних беззахисних жінок?

— Їсти! — відповіли дрова.

— Мон Дьє! — простогнала Жульєтт. Вона ж була французенкою, а «Мон Дьє», здається, французькою означає «Боже мій». — Ти збираєшся з'їсти нас обох, чи тобі вистачить однієї тої малої? Якщо хочеш, можеш з'їсти весь будинок, або...

— Їсти рисову кашу! — сказали дрова.

— То сідайте тут, біля груби, — Жульєтт повернулася до каструлі.

Купа дров підлетіла до груби й з гуркотом впала в кошик для дров, а на її місці постав незвичайно маленький хлопчик. Він мав малесенький кирпатий носик і найменші веснянки, які ви коли-небудь бачили. Він струсив сніг зі свого светра й заходився вибирати березові тріски з вогненно-руді шевелюри.

— Ти голодний, Булле? — спитала Ліса.

— Голодний? — перепитав малий і витер носа рукавом светра. — Дозволь, я поясню...

— О ні... — простогнала Ліса.

— Коли я вирушив у цю полярну експедицію, ризикуючи своїм життям, моєю єдиною метою було, — хлопчик підняв неймовірно маленький вказівний палець, — врятувати жінок і дітей... найперше, звичайно, жінок... від голоду й холоду. Лише з найпростішими інструментами, без будь-яких засобів зв'язку й навігації я сам-самісінький мусив пробиватися через снігове пекло, яке кожної миті могло мене поглинути. Але я не здавався. Адже я Булле, а Булле ніколи не здається, Булле...

— Булле дійшов до гаража й приніс дров, — Ліса показала рукою у бік вікна, за яким місяць освітлював дерев'яний сарай біля хвіртки.

— Саме так, — підтвердив хлопчик. — І зголоднілий виснажений Булле трохи розчарований тим, що жінки й діти — найперше жінки — заради яких він ризикував своїм молодим життям,

не доклали трохи більше зусиль для приготування... — Булле закотив очі й сповз на підлогу, — ...рисової каші.

— Булле, тебе не було всього п'ять хвилин!

— І вже за п'ять хвилин будемо їсти! — весело мовила Жульєтт. — Особливо якщо ти підведешся і приготуєш стіл, Булле.

Рудий підхопився, заскочив на стільницю, відчинив шафку й узяв тарілки.

Під підлогою щось загуркотіло.

— Що це було? — вигукнула Ліса.

— Ой, мабуть, Віктор знову щось винайшов.

Почулося гупання ніг по сходах з підвалу, й через хвилину до кухні вбіг дуже високий і дуже худий чоловік з довгим скуйовдженим волоссям, ріденькою борідкою навколо широкої усмішки, у синьому винахідницькому халаті й окулярах, які, якщо придивитися, виявлялися плавальними.

— Кохана! Друзі мої! — вигукнув чоловік і голосно чмокнув Жульєтт у щоку. — Еврика!

— Це означає «знайшов», — шепнула Ліса на вухо Булле, який саме видряпався на дерев'яну лаву поряд з нею.

— Булле знає, мій маленький друже, — поблажливо відказав рудий. — Що ви винайшли, професоре?

— Послухайте, друзі! Я покращив Распине часомило. Тепер для подорожей у часі й просторі

не потрібна спеціальна ванна часу! — професор підняв флакончик від шампуню з полунично-червоною рідиною. — Вливаєте часомило в будь-яку ванну, відро чи басейн, мішаєте, щоб з'явилася піна. Потім просто занурюєтеся, думаєте про якесь далеке місце і якусь дату, а коли підводитеся — оп! — ви вже там!

— Мон амур, ти геній! — Жульєтт так міцно обняла доктора Проктора, що той аж почервонів.

— Вам виплатять Нобелівську премію! — Булле став ногами на лаву. — Зможете продавати часомило по всьому світу й розбагатієте!

— На жаль, навряд чи це станеться, — доктор Проктор усміхнувся. — Часомила залишилося зовсім трохи. А формула загинула разом з Распою, тож зробити ще часомила не вийде.

— Зате ми можемо зробити ще каші! — Жульєтт поставила каструлю на середину стола. — Налітайте! Побачимо, чи вдасться нам її спорожнити!

Усі присутні взялися поглинати рисову кашу з молоком і медом. Лісі та Булле лише одна страва подобалася більше, ніж рисова каша Жульєтт. І був це, звичайно, карамельний пудинг доктора Проктора. А Булле

взагалі любив усе з карамельним смаком, тому тепер завжди носив у кишені пляшечку карамельного соусу. Його мати була не найкращим кухарем, тож під час вечері Булле відвертав її увагу (наприклад, вигукував: «Дивися, семиногий павук!») і швиденько наливав на страву трохи карамельного соусу. Хоча варто визнати, що рибні палички з карамельним соусом доволі дивні на смак, а гороховий суп — іще дивніший.

Але зараз вони сиділи в кухні Жульєтт і доктора Проктора. Їли кашу, аж за вухами лящало, а Жульєтт Маргарин розповідала, як Різдво святкували у її багатій родині у Франції, у великому холодному замку. На вечерю там їли качку, за столом прислужувало чимало лакеїв та служок, але не було ні друзів, ні родичів.

— А в нас навпаки, — доктор Проктор підвівся, щоб увімкнути радіо. — Мої батьки мали невеличкий теплий будиночок, не було в нас жодного слуги, зате на Святвечір приїжджала купа родичів. І так багато, що ледве всі вміщалися, — професор знайшов на приймачі «Концерт на замовлення», куди люди прислали побажання для друзів, знайомих, кузенів, коханих, однокласників і колег з роботи й просили поставити ту чи ту пісню. — У моїй сім'ї всі були винахідниками, тож один поперед одного розповідали, що ж новеньке вони винайшли. Частувалися ми

винаходами моїх мами й бабусі, дарували одне одному теж свої винаходи.

— Які, наприклад? — спитав Булле між двома ложками молочної рисової каші.

— О, скажімо, м'язисті рукавиці, у яких можна було легко відгорнути тонни снігу й не втомитися. Або санки, які ніколи не переверталися. Але найчастіше — всякі штуки, які вибухали в найкумедніший спосіб. А якось тітонька Інга винайшла коробку цукерок, у якій кожна цукерка починала розмовляти, як тільки коробку відкривали. Кожна кричала, що вона найсмачніша, а потім всі хором заводили: «Візьми мене! Візьми мене!»

— Нічого собі! — здивувався Булле. — А різдвяний гном до вас приходив?

Професор якусь мить дивився кудись удалину, потім відповів:

— Зазвичай тато казав, що має вийти допомогти різдвяному гному, а через кілька хвилин заходив сам гном, роздавав подарунки, бурмотів, що має багато справ і обмаль часу й зникав так само швидко, як з'являвся.

— Мій тато робить так само, — кивнула Ліса. — Але я впізнаю його черевики.

— А ти, Вікторе? — спитала Жульєтт. — Ти теж знав, що то не різдвяний гном, а твій тато?

— Ні, — мотнув головою доктор Проктор, дивлячись у вікно. — Тато завжди повертався дуже пізно. Допомогати різдвяному гномові нелегко...